

پیش از این‌ها

درس اول

فیصلہ امین پور

نام و نام خانوادگی	تاریخ تولد	مکان تولد	جایزه ها و افتخارات
«قیصر امین پور»	۱۳۲۸-۱۳۳۸ (ه.ش)	تولد - وقت	
استاد دانشگاه و شاعر دوره‌ی پس از انقلاب اسلامی	پیشه		
در کوچه‌ی آفتاب، تنفس صبح، مثل چشم می‌شد رود، به قول پرستو، آیینه‌های ناگهان	آثار		

ابیات دسوار و مدهم

- ۱** پیش از این‌ها فکر می‌کردم خدا **معنی** در گذشته فکر می‌کردم که خانه‌ی خداوند در میان ابرها است.

۲ مثل قصر پادشاه قصه‌ها **معنی** خشت: آجر/ فکر می‌کردم [خانه‌ی خداوند] مانند قصر پادشاه قصه‌ها یک آجرش از الماس و خشت دیگرش از طلاست.

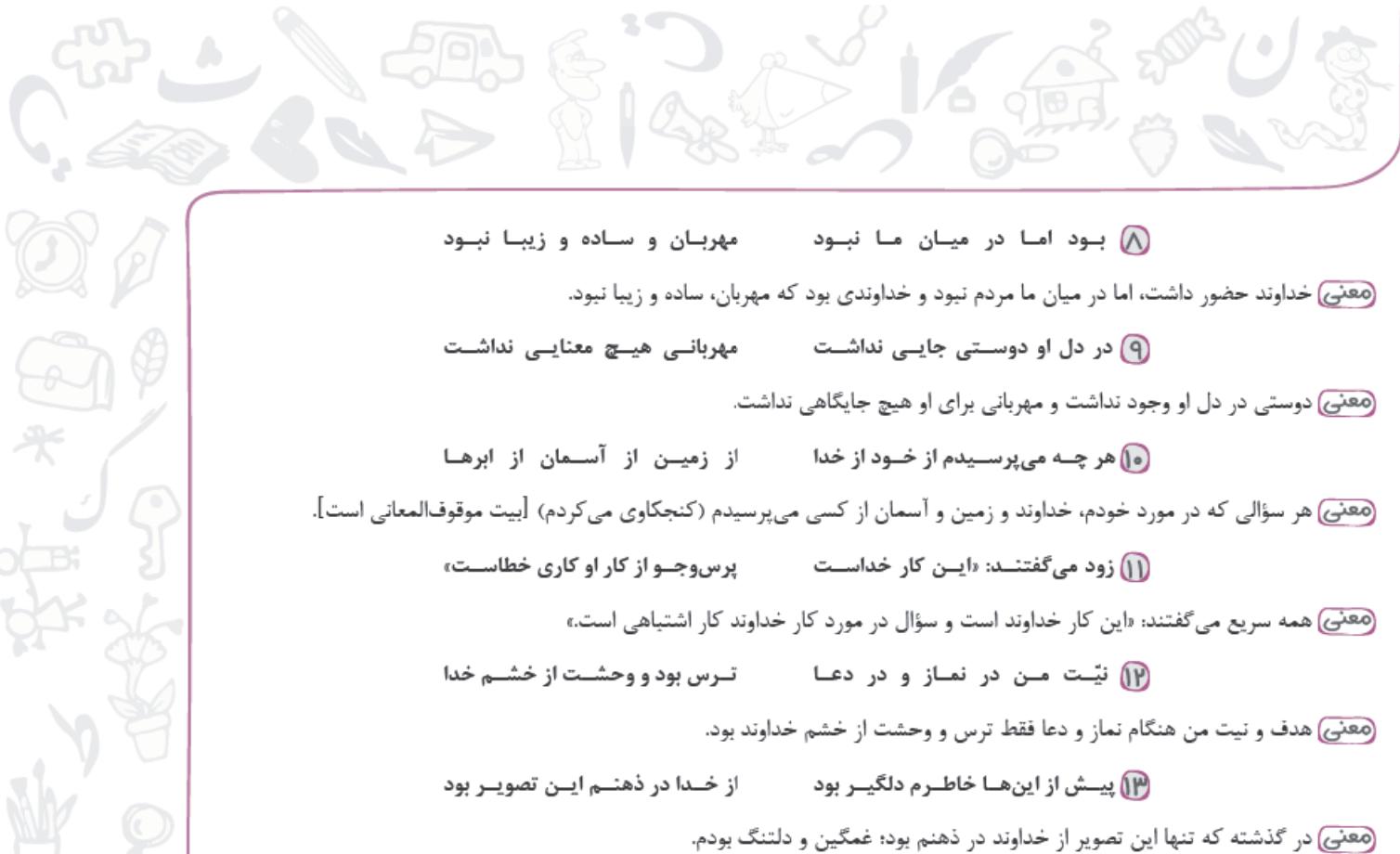
۳ پایه‌های برجش از عاج و بلور **معنی** فکر می‌کردم پایه‌ها و ستون برج خداوند از عاج و شیشه است و [خداوند] با شکوه و غرور بر روی تخت نشسته است.

۴ ماه، برق کوچکی از تاج او **معنی** فکر می‌کردم ماه [آسمان] درخشش کوچکی از تاج پادشاهی خداوند است و تمام ستاره‌های آسمان پولک‌های تاج پادشاهی خداوندند.

۵ رعد و برق شب، طینین خنده‌اش **معنی** فکر می‌کردم صدای صاعقه هنگام شب، صدای خنده‌ی خداوند است و سیل و طوفان هم غرّش خشمگینانه خداوند است.

۶ هیچ کس از جای او آگاه نیست **معنی** فکر می‌کردم هیچ کسی از مکان خداوند آگاهی ندارد و هیچ کس اجازه‌ی رفتن به حضور خداوند را ندارد.

۷ آن خدا بی‌رحم بود و خشمگین **معنی** آن خداوندی که [ادر تصویر من بود] سنگدل و عصبانی بود و خانه‌اش جایی در آسمان‌ها و دور از زمین بود.

- ۸ بود اما در میان ما نبود مهربان و ساده و زیبا نبود **[معنی]** خداوند حضور داشت، اما در میان ما مردم نبود و خداوندی بود که مهربان، ساده و زیبا نبود.
- ۹ در دل او دوستی جایی نداشت مهربانی هیچ معنایی نداشت **[معنی]** دوستی در دل او وجود نداشت و مهربانی برای او هیچ جایگاهی نداشت.
- ۱۰ هر چه می‌پرسیدم از خود از خدا از زمین از آسمان از ابرها **[معنی]** هر سوالی که در مورد خودم، خداوند و زمین و آسمان از کسی می‌پرسیدم (کنیکاوی می‌کردم) [این موقوف‌المعانی است].
- ۱۱ زود می‌گفتند: «این کار خداست پرس‌وجواز کار او کاری خطاست» **[معنی]** همه سریع می‌گفتند: «این کار خداوند است و سوال در مورد کار خداوند کار اشتیاهی است.»
- ۱۲ نیت من در نماز و در دعا ترس بود و وحشت از خشم خدا **[معنی]** هدف و نیت من هنگام نماز و دعا فقط ترس و وحشت از خشم خداوند بود.
- ۱۳ پیش از این‌ها خاطرم دلگیر بود از خدا در ذهنم این تصویر بود **[معنی]** در گذشته که تنها این تصویر از خداوند در ذهنم بود؛ غمگین و دلتنگ بودم.
- ۱۴ تا که یک شب دست در دست پدر راه افتادم به قصد یک سفر **[معنی]** تا زمانی که یک شب دست در دست پدرم به قصد یک سفر به راه افتادم.
- ۱۵ در میان راه در یک روستا خانه‌ای دیدیم خوب و آشنا **[معنی]** در میانه راه در روستایی، خانه‌ای آشنا دیدیم.
- ۱۶ زود پرسیدم: «پدر، این‌جا کجاست؟» گفت: «این‌جا خانه‌ی خوب خداست.» **[معنی]** از پدرم سریع پرسیدم: «این‌جا کجاست؟» پدرم گفت: «این‌جا خانه‌ی خوب خداوند است.»
- ۱۷ گفت این‌جا می‌شود یک لحظه ماند گوشاهای خلوت نمازی ساده خواند **[معنی]** پدرم گفت: «این‌جا می‌شود لحظه‌ای توقف کرد و گوشاهای خلوت یک نماز ساده (با خلوص) خواند.»
- ۱۸ با موضوعی دست و رویی تازه کرد با دل خود گفت‌وگویی تازه کرد **[معنی]** پدرم گفت این‌جا می‌شود با موضوعی سرحال شد و با دل خود صحبتی داشت (به خود فکر کرد).
- ۱۹ گفتمش: «پس آن خدای خشمگین خانه‌اش این‌جاست؟ این‌جا در زمین؟» **[معنی]** از پدرم پرسیدم: «پس خانه‌ی خداوند خشمگین این‌جا در زمین است؟»
- ۲۰ گفت: «آری خانه‌ی او بی‌رباست فرش‌هایش از گلیم و بوریاست.» **[معنی]** گفت: «بله، خانه‌ی خداوند ساده و بدون تظاهر است و فرش‌هایش از گلیم و حصیر است.»
- ۲۱ مهربان و ساده و بی‌کینه است مثل نوری در دل آینه است **[معنی]** خداوند ساده و عاری از هرگونه دشمنی است. او همچون نور و روشنایی در دل آینه‌ها [پاک] است.
- ۲۲ عادت او نیست خشم و دشمنی نام او نور و نشانش روشنی **[معنی]** عادت خداوند خشم و دشمنی و کینه‌ورزی نیست. نام خداوند نور است و نشانه‌ی وجود خداوند روشنایی است.

این خدای مهریان و آشناست

۱۳۰ تازه فهمیدم خدایم این خداست

معنی تازه متوجه شدم که خدای من این خداوند [مهریان] است. خدای مهریان و خدایی که آشنای همه‌ی بندگان است.

از رگ گردن به من نزدیک‌تر

۱۴۰ دوستی از من به من نزدیک‌تر

معنی خداوند همچون دوستی است که از خود من به من نزدیک‌تر است. خداوند از رگ گردنم به من نزدیک‌تر است.

دوست باشم دوست پاک و بی‌ریا

۱۵۰ می‌توانم بعد از این با این خدا

معنی من بعد از این می‌توانم با خداوند دوست باشم، چون خداوند دوستی پاک و بی‌آلایش است.

حکایت به خراچه پنجه

رساله‌ی قصییره

نویسنده	ایوالقاسم قشیری
سده	چهارم و پنجم
زبان کتاب	عربی
مترجم	یکی از شاگردان قشیری
موضوع	معرفی برخی از بزرگان اهل تصوف و شرح اصطلاحات و الفاظ رایج میان آنان
توضیحات	این اثر با تصحیح و تعلیقات (پیوست‌ها) استاد فروزانفر به چاپ رسیده است

اعلام و این شخص

عبارت‌های دشوار و مهم درس

معنی گوسفندان مال من نیست.

۱ گوسفندان از آن من نیست.

معنی به صاحب [گوسفند] بگو که [گوسفند] را گرگ بُرد. (خورد)

۲ خداوندش را بگوی که گرگ بُرد.

درستنامه

۳ دانش‌های نوشتاری ← املای حرف (ض - ذ - ز - ظ)

دانش‌های ادبی تفاوت نظم و نثر، زبان و ادبیات

۴ واژگان قافیه و ردیف

(۱) دانش‌های ادبی

تفاوت زبان و ادبیات، اگر قصد و منظور از نوشته یا سخن را به آرایه‌های ادبی زینت دهیم، ادبیات به وجود می‌آید.

تفاوت قافیه و ردیف، واژه‌هایی که با چند حرف مشترک تقریباً در انتهای یک بیت قرار می‌گیرند، قافیه نام دارند.

از جدایی‌ها حکایت می‌کند

مثال بشنو از نی چون حکایت می‌کند
قافیه

واژه‌هایی که با حروف یکسان و تلفظ یکسان دقیقاً در انتهای مصراع قرار می‌گیرند، ردیف نامیده می‌شوند. (مثال) می‌کند در انتهای هر دو مصراع بیت بالا.

(۲) دانش‌های نوشتاری

در زبان فارسی واژه‌ایی هستند که چند شکل نوشتاری دارند:

واج هـ: ح - هـ و ...

واج سـ: سـ - ثـ - صـ

واج قـ: قـ - غـ

مثال: واج زـ: زـ - ضـ - ظـ - ذـ

واژه‌ایی که یکی از این واژه‌ها در آن‌ها هست، اهمیت املایی بیشتری دارند؛ بنابراین حروفی که تلفظ یکسان اما شکل نوشتاری متفاوتی دارند، از نظر املای مهم‌ترند.

سؤالات درس اول

(الف) معنی و مفهوم شعر و نثر

۱) ابیات و عبارات زیر را به نثر ساده و روان بنویسید.

سیل و طوفان، نعره‌ی توفنده‌اش

۱) رعد و برق، شب طنین خنده‌اش

۳) پیش از این‌ها خاطرم دلگیر بود.

۲) هیچ کس را در حضورش راه نیست.

فرش‌هایش از گلیم و بوریاست

۴) گفت: «آری خانه‌ی او بی‌ریاست

(ب) واژگان

۲) معنی واژگان مخصوص شده را بنویسید.

۲) پایه‌های برجش از عاج و بلور

۱) خشتشی از الماس و خشتشی از طلا

۴) دوست باشم، دوست پاک و بی‌ریا

۳) سیل و طوفان، نعره‌ی توفنده‌اش

۵) فرش‌هایش از گلیم و بوریا

۳) واژه‌های ستون (الف) را به متضاد آن‌ها در ستون (ب) وصل کنید.

• بوریا

• خطاب

• درست

• کینه

• خوشحال

• دلگیر

• دوستی

۴) به سوالات زیر پاسخ دهید.

۱) برای واژه‌ی «تصویر» دو هم‌خانواده بنویسید.

(ج) دانش‌های ادبی

۵) به سوالات زیر پاسخ دهید.

۱) در تشبیه مقابله کدام رکن حذف شده و نیامده است؟ (مثل نوری در دل آینه‌هاست).

هر ستاره، پولکی از تاج او

ماه، برق کوچکی از تاج او

۲) تشبیه‌ها را در بیت رو به رو توضیح دهید.

خانه‌اش در آسمان، دور از زمین«

آن خدا بی‌رحم بود و خشمگین

۳) یک متضاد در بیت مقابله بیاورد.

(د) مطلب

۶) به سوالات زیر پاسخ دهید.

۱) بیت مقابله یاد آور کدام آیه‌ی قرآنی است؟

از رگ گردن به من نزدیک‌تر»

«دوستی از من به من نزدیک‌تر

(پیش از این‌ها خاطرم دلگیر بود.)

۱ دلگیربودن خاطر در عبارت رویه‌رو کنایه از چیست؟

ه) نوشتار و املاء

۷ به سؤال زیر پاسخ دهید.

واژه‌های مقابل را با یکی از واژه‌ای داخل گیوه‌مه کامل کنید: «ذ - ظ - ض - ز». (الف) مح..... ب تل.....

پاسخ سؤالات درس اول

الف) معنی مفهوم شعر و نثر

پاسخ ۱

۱ صاعقه‌ی شبانه صدای اوست و (صدای) سیل و طوفان فریادهای ترسناک اوست.

۲ هیچ کس اجازه‌ی ورود به محضر و جایگاه او را ندارد. قبل از این‌ها دلتگ و غمگین بودم.

۳ گفت: بله، خانه‌ی او به دور از دوروبی (تجمل) است. (ساده است) فرش‌هایش از گلیم و حصیر است.

ب) واژگان

پاسخ ۲

۱ آجر دندان فیل فریاد/ ترسناک

۲ ساده/ کسی که دور و دروغ‌گو نیست. حصیر

پاسخ ۳

واژه‌ی «بوریا» اضافه است. دلگیر ≠ خوشحال کینه ≠ دوستی خطاب ≠ درست

پاسخ ۴

۱ تصاویر، مصوّر مقصد

ج) رانش‌های ادبی

پاسخ ۵

۱ وجه شبیه (شیاهت)

۲ ماه ماند بر قی و درخششی از تاج اوست و هر ستاره‌ی آسمان زیبایی و درخشندگی اش مثل پولک‌های تاج اوست. (تاج او از ستارگان و ماه آسمان درخشندگتر است)

۳ آسمان ≠ زمین

د) درک مطلب

پاسخ ۶

۱ «تحن اقرب الیه من حبل الورید»: ما از رگ گردن به انسان تزدیک‌تریم. غمگین بودن

ه) نوشتار و املاء

پاسخ ۷

ب تلذذ

الف) محض

خوب‌جهان را بین صورتگر ماهیم

درس دهم

بخشنامه

معنا	واژه	ردیف	معنا	واژه	ردیف
خالص	ناب	۱۱	پروردگار	خالق	۱
موی پشت گردن اسب و شیر	یال	۱۲	بینظیر	بی‌همتا	۲
موی بالای سر	کاکل	۱۳	از روی داشت	حکیمانه	۳
بالا	فراز	۱۴	تابش	پرتو	۴
افسرده، پریشان	نژند	۱۵	مردمک چشم، کاسه‌ی چشم	حدقه	۵
جمع تمثال، تصویرها	تماثیل	۱۶	هیكل	جثه	۶
خوب، دلکش	نفر	۱۷	بالابردن	برافراشتن	۷
دوری	هجر	۱۸	زیبارو	نگار	۸
نقاش	صورتگر	۱۹	پاییز	خران	۹
			طلا	زر	۱۰

واژگان

عبارت‌های دشوار و مهم درس

۱ روشنایی روز که همه‌چیز را می‌گشاید، چشمانشان را می‌بندد.

معنی روشنایی روز که همه‌چیز را آشکار می‌کند، چشمان خفash را می‌بندد.

۲ او در روز پلک‌ها را بر سیاهی دیده‌ها می‌اندازد و شب را چونان چراغی برمی‌گزیند تا در پرتو تاریکی آن، روزی خود را جست‌وجو کند.

معنی خفash روزها چشمانش را می‌بندد و شب را مانند چراغی انتخاب می‌کند تا در تابش تاریکی آن روزی و غذای خود را بباید.

۳ اگر اندیشه کنی، از آفرینش مورچه دچار شگفتی خواهی شد.

معنی اگر فکر کنی از آفرینش و خلقت مورچه شگفتزده و حیرت‌زده خواهی شد.

قاوی سیم ازی

نام	میرزا حبیب‌الله شیرازی مخلص به قاؤی
دوره	قاجار
پیشه	شاعری
اثر	کتاب «پریشان» که به شیوه‌ی گلستان سعدی نوشته است.
آرامگاه	در جوار حضرت عبدالعظیم (ع) شهر ری است.

اعلم و اینسان

ابیات رشوار و مهم

۱ راستی را کس نمی‌داند که در فصل بهار از کجا گردد پدیدار، این همه نقش و نگار؟

معنی به راستی هیچ کس نمی‌داند که در فصل بهار، این همه زیبایی و نقش از کجا به وجود آمده است.

۲ عقل‌ها حیران شود کز خاک تاریک نزند چون برآید این همه گل‌های نفر کامکار؟

معنی عقل و درک انسان از این که چگونه از خاک سرد و بی‌روح، این همه گل‌های زیبا و دلکش به وجود می‌آید حیرت‌زده و شگفت‌زده می‌شود.

۳ چون نپرسی کاین تعاملی از کجا آمد پدید چون نجوبی کاین تصاویر از کجا شد آشکار

معنی چگونه نمی‌پرسی که این تصاویر و اشکال از کجا به وجود می‌آید و چگونه در پی این نیستی که این تصاویر چگونه آشکار شده است؟

۴ برق از شوق که می‌خندد بدین سان قاه قاه ابر از هجر که می‌گردید بدین سان زار زار

معنی صاعقه از اشتیاق چه کسی این چنین قاه قاه می‌خندد و ابر از دوری چه کسی این گونه زار زار گریه می‌کند؟

۵ کیست آن صور تگر ماهر که بی‌تقلید غیر این همه صورت برد بر صفحه‌ی هستی به کار؟

معنی آن نقاش و تصویر‌آفرین چه کسی است که بدون پیروی و تقلید از کسی این همه تصویر بر پنهانی آفرینش آفریده است.

درستنامه

۱ دانش‌های ادبی ← ارکان تشییه ۲ دانش‌های توشتاری ← فاصله‌ی میان واژه‌ای

(۱) دانش‌های ادبی

تشییه: دقت در نگاه‌کردن و خوب‌بینن، یکی از راه‌های تقویت ذهن و زبان است. برای این که توصیف‌ها زیباتر صورت گیرد می‌توان از «آرایه‌ی تشییه» استفاده کرد.

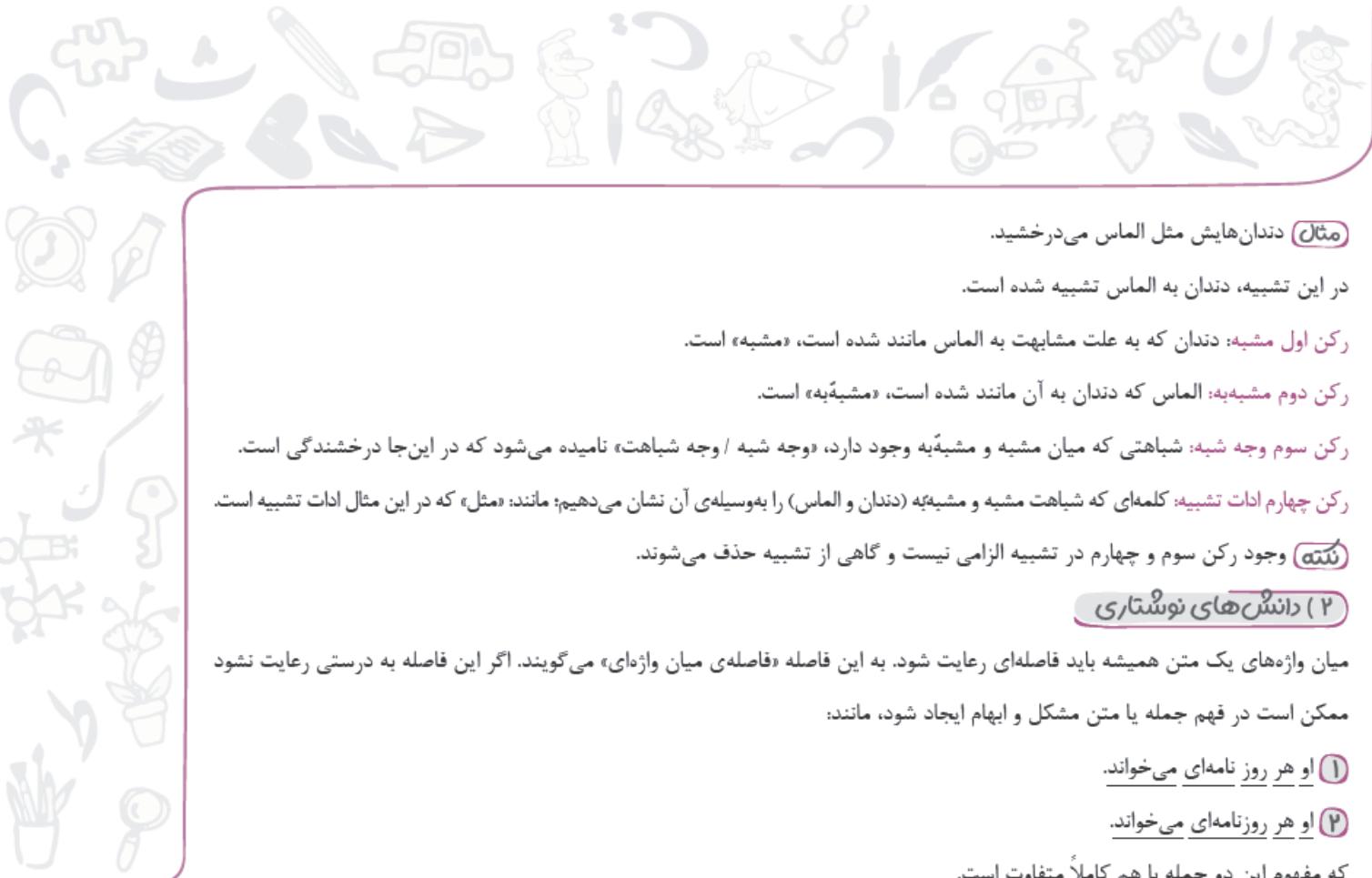
آرایه‌ی تشییه، تشییه، آرایه‌ای است که در آن برای زیبایی سخن، چیزی به دلیل مشابهت به چیزی مانند می‌شود. در واقع شاعر یا نویسنده ادعا می‌کند که دو چیز از جهاتی به هم شبیه‌اند.

ارکان تشییه، هر تشییه می‌تواند چهار رکن داشته باشد.

نیو سی‌شیشم
• چون همان را بین / صد و ششم ماه

۱۲

مثال دندان‌هایش مثل الماس می‌درخشد.

در این تشبیه، دندان به الماس تشبیه شده است.

رکن اول مشبیه: دندان که به علت مشابهت به الماس مانند شده است، «مشبیه» است.

رکن دوم مشبیه‌به: الماس که دندان به آن مانند شده است، «مشبیه‌به» است.

رکن سوم وجه شبیه: شباهتی که میان مشبیه و مشبیه‌به وجود دارد، «وجه شبیه / وجه شباهت» نامیده می‌شود که در اینجا درخندگی است.

رکن چهارم ادات تشبیه: کلمه‌ای که شباهت مشبیه و مشبیه‌به (دندان و الماس) را بهوسیله‌ی آن نشان می‌دهیم؛ مانند: «مثال» که در این مثال ادات تشبیه است.

نکته وجود رکن سوم و چهارم در تشبیه الزامی تیست و گاهی از تشبیه حذف می‌شوند.

۲) دانش‌های نوشتاری

میان واژه‌های یک متن همیشه باید فاصله‌ای رعایت شود. به این فاصله «فاصله‌ی میان واژه‌ای» می‌گویند. اگر این فاصله به درستی رعایت نشود معکن است در فهم جمله یا متن مشکل و ابهام ایجاد شود، مانند:

۱) او هر روز نامه‌ای می‌خواند.

۲) او هر روز نامه‌ای می‌خواند.

که مفهوم این دو جمله یا هم کاملاً متفاوت است.

سؤالات درس دوم

(الف) معنی مفهوم شعر و نثر

۱) ابیات و عبارات زیر را به نثر ساده و روان بنویسید.

۱) روشی روز که همه چیز را می‌گشاید، چشمانشان را می‌بندد.

۲) او در روز پلک‌ها را بر سیاهی دیده‌ها می‌اندازد و شب را چونان چراغی برمی‌گزیند.

۳) تا در پرتو آن روزی خود را جست و جو کند.

۴) خدا برای او دو چشم سرخ و دو حدقه چونان ماه تابان آفرید.

۵) به مورچه و کوچکی جنه‌ی آن بنگر که چگونه عظمت او با چشم و اندیشه‌ی انسان درک نمی‌شود.

۶) گویی بادبان کشته است که ناخدا آن را برا فراشته است.

۷) پرهای طاووس چونان برگ خزان دیده می‌ریزد.

۸) و لحظه‌ای دیگر به سبزی و گاه به زردی زر ناب جلوه می‌کند.

۹) بر فراز گردن طاووس، به جای یال، کاکلی سبزرنگ و پرنقش و نگار روییده است.

(ب) واژگان

۲) معنی واژگان مخصوص شده را بنویسید.

۱) چونان برگ خزان دیده است.

۲) به جای یال، کاکلی سبزرنگ دارد.

۳) شب را چونان چراغی برمی‌گزیند.

۴) از شگفتی‌های خالق یکتا بگو.

۹) از شگفتی‌های خالق یکتا بگو.

۳ واژه‌های ستون (الف) را به معنای آن‌ها در ستون (ب) وصل کنید.

(ب)	(الف)
• تقلید	• تزند
• خلقت	• صورتگر
• افسرده	• هجر
• نقاش	• نفر
• دلکش	• هستی
• دوری	• پیروی

۴ مفرد واژگان زیر را بنویسید.

(الف) حواس:

۵ ج) راسته‌های این

۶ به سوالات زیر پاسخ دهید.

۱ ارکان شبیه را در عبارت رو به رو توضیح دهید.

۲ تشخیص را در مصراج رو به رو توضیح دهید.

۳ آرایه‌ی مراعات نظیر و تشخیص را در بیت زیر توضیح دهید.

«برق از شوق که می‌خندد بدین‌سان قاهقهه‌ای ابر از هجر که می‌گردید بدین‌سان زارزار؟»

در درک مطلب

۷ به سوالات زیر پاسخ دهید.

۱ منظور از مورد مشخص شده در بیت زیر چیست؟

«راستی را کس نمی‌داند که در قصل بهار از کجا گردد پدیدار، این همه **نقش و نگار**»

۲ منظور از واژه‌ی «صورتگر» چیست؟

«کیست آن **صورتگر** ماهر که بی‌تقلید غیر این همه صورت برد بر صفحه‌ی هستی به کار»

۸) نوشتار و املاء

۹ به سوال زیر پاسخ دهید.

یک جمله مثال بزنید که فاصله‌ی میان واژه‌های در آن رعایت نشده باشد.

ف) سی هشتم - خوب چهارم / بیست و چهارم ماه

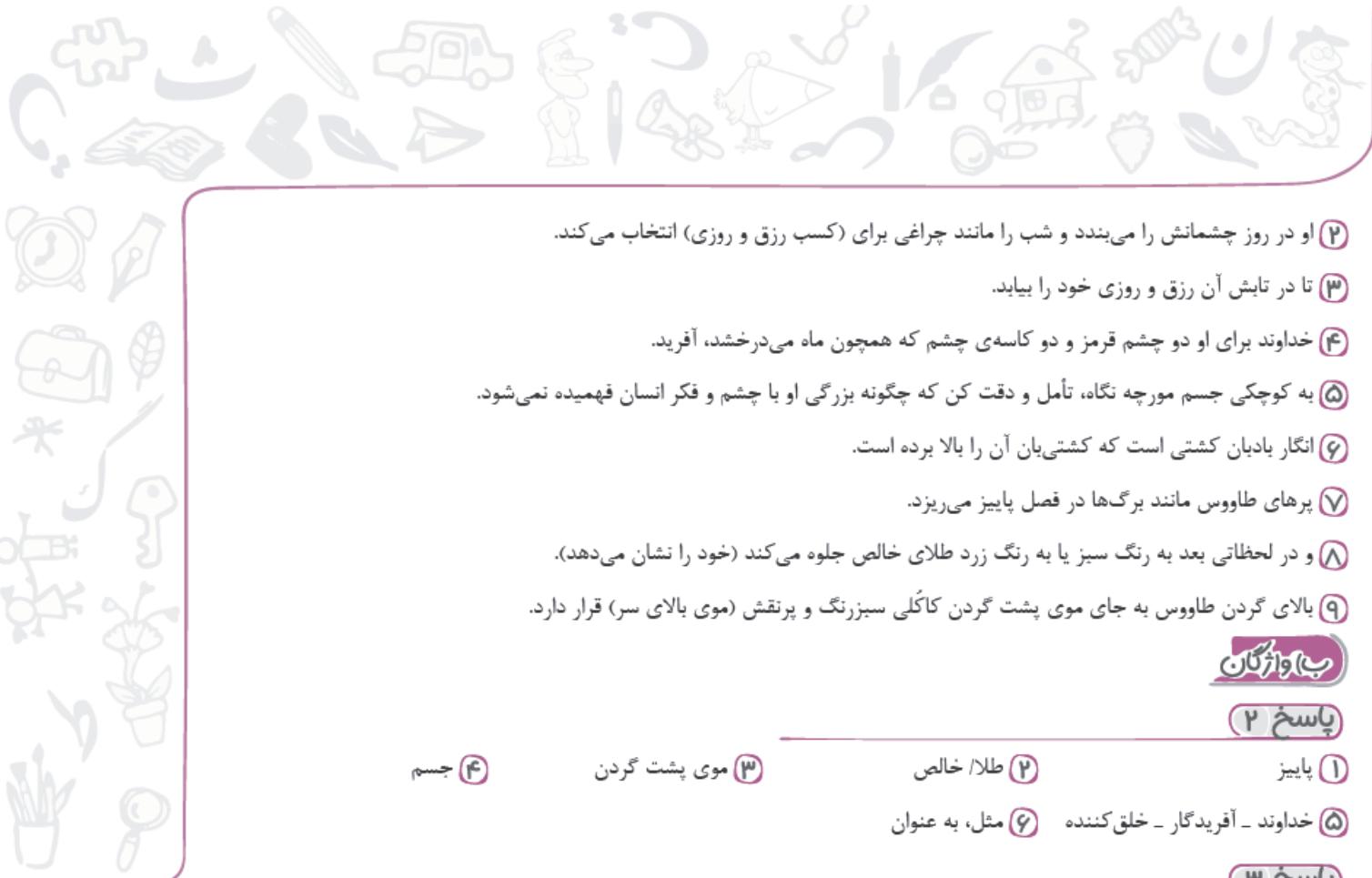
۱۴

پاسخ سوالات درس دوم

الف) معنی و مفهوم شعر و نثر

پاسخ ۱

۱) روشنایی روز باعث بسته شدن چشمانتشان می‌شود.

۲ او در روز چشمانتش را می‌بندد و شب را مانند چراغی برای (کسب رزق و روزی) انتخاب می‌کند.

۳ تا در تابیش آن رزق و روزی خود را بیابد.

۴ خداوند برای او دو چشم قرمز و دو کاسه‌ی چشم که همچون ماه می‌درخشید، آفرید.

۵ به کوچکی جسم مورچه نگاه، تأمل و دققت کن که چگونه بزرگی او با چشم و فکر انسان فهمیده نمی‌شود.

۶ انگار بادیان کشتی است که کشتی‌بان آن را بالا برده است.

۷ پرهای طاووس مانند برگ‌ها در فصل پاییز می‌ریزد.

۸ و در لحظاتی بعد به رنگ سیز یا به رنگ زرد طلای خالص جلوه می‌کند (خود را نشان می‌دهد).

۹ بالای گردن طاووس به جای موی پشت گردن کاکلی سبزرنگ و پرنش (موی بالای سر) قرار دارد.

ب) واژگان

پاسخ ۲

۱۴ جسم

۱۳ موی پشت گردن

۱۲ طلا/ خالص

۱ پاییز

۱۵ خداوند - آفریدگار - خلق‌کننده ۱۶ مثل، به عنوان

پاسخ ۳

۱۷ نفر ← دلکش

۱۸ هجر ← دوری

۱۹ صورتگر ← نقاش

۲۰ تزئین ← افسرده

۲۱ پیروی ← تقلید

۲۲ هستی ← خلقت

پاسخ ۴

۲۳ تمثال

۲۴ حس

چ) راستندهای ادبی

۱ شب؛ مشبه/ چوتن؛ ادات/ چران؛ مشبه به

۲ حیران‌شدن و بیشگی انسانی است که به عقل نسبت داده شده است و تشخیص است.

۳ مراعات نظیر؛ ابر و برق / تشخیص؛ خندیدن برق و گریستن ابر

د) مطلب

پاسخ ۵

۱ گل‌ها و گیاهانی که در فصل بهار می‌روید.

۲ صورتگر در لغت «نقاش» است؛ اما اینجا منظور خداوندگار است.

ه) نوشتار و املاء

پاسخ ۶

با آوردن گل خانه خوشبو شد. (شکل درست) / با آوردن گل خانه خوشبو شد. (شکل نادرست)